

4.3 OBLIBA TEXTŮ Z TESTU PIRLS U ČESKÝCH ŽÁKŮ

Výsledky šetření PIRLS ukazují, že si ve všech zemích dívky vedly lépe než chlapci, což lze zaznamenat i v České republice, byť tento rozdíl patřil k jednomu z nejmenších. Výsledky žáků jsou samozřejmě ovlivněny i postoji žáků ke čtení, např. zda žák čte rád, zda čte, pouze když musí, co čte atd.

Jak v šetření PIRLS v roce 2001, tak i v roce 2011 se ukázalo, že postoj chlapců ke čtení je horší než postoj dívek. V roce 2011 čtení velmi bavilo o 20 % více českých dívek než chlapců. Existuje celá řada faktorů, proč tomu tak je, my bychom se rádi zaměřili na výběr vhodného textu ke čtení, který by odpovídal potřebám obou skupin žáků.

Výběr textů pro šetření PIRLS se uskutečnil na základě koncepce tohoto výzkumu. Byly stanoveny dva základní okruhy pro výběr textů: *literární* a *informativní*. Celkem žáci pracovali s deseti texty, pět z nich bylo literárních, pět informativních.

K testování žáků bylo použito třináct sešitů, každý žák pracoval se dvěma texty: s jedním literárním a jedním informativním, nebo se dvěma literárními, nebo se dvěma informativními.

Všechny úlohy zatím nebyly uvolněny, proto můžeme nabídnout pouze krátké shrnutí, o čem úlohy byly. Ty úlohy, které byly uvolněny (*Koláč pro nepřítele*, *Leť, orle, leť*, *Objevte kouzlo výletů* a *Záhada obřího zubu*), byly podrobněji zpracovány v publikaci Janotová, Z., Šafránková, K. a kol. *Čtěme nejen v hodinách českého jazyka: úlohy PIRLS 2011*. Praha: ČŠI, 2013.

V literárních textech se vždy objevil nějaký ucelený příběh. Text byl doplněn obrázkem. V příbězích se většinou objevily alespoň dvě hlavní postavy, příběh měl dějovou zápletku a žák musel sledovat několik důležitých událostí.

- *Květiny na střeše*: Babička, která žila na vesnici, se po přestěhování do města snaží vytvořit stejný domov, jako měla na venkově.
- *Leť, orle, leť*: Farmář se snaží vychovávat orlí mládě, které našel ve volné přírodě, jako slepici, zatímco jeho přítel se snaží orlovi vrátit svobodu.
- *Zářivá sláma*: Malá vlčice, která neposlušala svoji matku, byla chycena lidmi a podařilo se jí uniknout pouze díky tomu, že ji osvobodil její bratr, který za to zaplatil vlastní svobodou.
- *Prázdný květináč*: Pohádka vypráví o chlapci, který díky tomu, že se choval poctivě, vyhrál soutěž vyhlášenou čínským císařem, přestože na začátku musel snášet posměšky ostatních lidí z vesnice.
- *Koláč pro nepřítele*: Dva chlapci se díky chytrému nápadu a malé lsti tatínka jednoho z nich stanou kamarády.

Informativní texty byly poměrně rozmanité, a to jak co se týče námětu, tak i formálního uspořádání textu. Žák se mohl setkat s životopisným textem, s textem zaměřeným na přírodovědný či historický obsah. Zajímavým příkladem jiného formátu textu, než se kterým se žáci setkávají běžně, byl leták.

- *Objevte kouzlo výletů*: Text poskládaný do letáku. Žák najde v letáku informace o tom, co může na výletě vidět, co si má vzít s sebou, na co si dát pozor. Pracuje s mapou a s vysvětlivkami.
- *Žraloci*: Žák zde nalezne velmi zajímavé informace o různých druzích žraloků.
- *Kde je med?* Námět textu je z afrického prostředí, popisuje, jak příslušníci jednoho afrického kmene a ptáček zvaný medozvěstka spolupracují při hledání a získávání medu divokých včel.